

TÜRK EXIMBANK
ÇEVRESEL VE SOSYAL UYGULAMA ESASLARI

I - AMAÇ VE KAPSAM

1. İşbu “Çevresel ve Sosyal Uygulama Esasları”, OECD İhracat Kredileri ve Kredi Garantileri Grubu’nun (İKG) üzerinde mutabakata vardığı; resmi destekli ihracat kredisi sağlayan üye ülkelerin İhracat Kredi Kurumları’nın sağladıkları desteğe ilişkin politikaları ile çevre, iklim değişikliği, sosyal ve insan hakları politikaları ve ilgili uluslararası anlaşma ve sözleşmeler arasında tutarlılık sağlamak, resmi destekli ihracat kredilerinin sosyal ve çevresel açıdan değerlendirilmesi konusunda ortak yöntemler geliştirmek ve resmi destekli ihracat kredilerinden faydalanan yeni ve/veya kurulu “Proje”¹lerin “potansiyel sosyal ve çevresel etkilerinin”² en aza indirilmesi amacıyla yönelik olarak benimsenen “Resmi Destekli İhracat Kredileri ve Çevresel ve Sosyal Değerlendirme Üzerine Ortak Yaklaşımlar Tavsiye Kararı” uyarınca hazırlanmış ve Türk Eximbank tarafından uygulamaya konulmuştur.
2. Çevresel ve Sosyal Uygulama Esasları, geri ödeme dönemi³ iki yıl ve daha uzun vadeli olan askeri araç ve tarım ürünleri hariç tüm sermaye malı ve/veya hizmet için sağlanan “resmi destekli ihracat kredileri”⁴ için uygulanır.

II – ELEME VE SINIFLANDIRMA

3. Kredi, garanti ve sigorta başvurusu yapılan ve bu Uygulama Esasları kapsamına giren tüm işlemler, potansiyel sosyal, çevresel ve insan hakları etkileri açısından Türk Eximbank tarafından elemeye tabi tutulur. Eleme esnasında, söz konusu Proje ile bağlantılı tesisler ya da operasyonlar da dikkate alınır.
4. İhracatçı/Yüklenici, elemeye esas teşkil etmek üzere başvuruya ilişkin tüm bilgileri Türk Eximbank’a iletir. Başvuru sırasında, söz konusu işlem hakkında Türk Eximbank yetkililerince ön inceleme yapmak üzere potansiyel sosyal, çevresel ve insan hakları etkilerine yönelik Ek-1’de yer alan Çevresel, Sosyal ve İnsan Hakları Etkileri Bilgi Formu talep edilir. Talep edilen bilgiler, işlemin yaratacağı potansiyel sosyal, çevresel ve insan hakları etkileri, Proje’nin sektör, büyüklük, amaç açılarından tanımlanması ve Proje mahallinin çevresel açıdan duyarlı alanlara yakınlığı gibi konuları kapsar.
5. Projeler’den, Türk Eximbank payı 10 milyon SDR’ye⁵ (Special Drawing Rights) eşit veya üzerinde olanlar sınıflandırmaya tabidirler. Duyarlı alanlar⁶ içinde ya da yakınında yer alan ve/veya proje ilişkili ciddi insan hakları etkilerinin oluşma ihtimalinin yüksek olduğu⁷ Projeler, Türk Eximbank payı 10 milyon SDR’nin altında olsa bile sınıflandırmaya tabidir.

¹ Proje, belirli bir mahalde, yeni kurulacak ticari, endüstriyel ya da altyapı yüklenimlerine veya faaliyetin sosyal ve çevresel etkilerinde değişiklik yaratabilecek şekilde üretim kapasitesi ya da işlev açısından dikkate değer değişikliğe uğrayan kuruluş tesislerine yönelik sermaye malı ve hizmeti ihracatına yönelik başvuruları tanımlar.

² 12. maddede bahsi geçen uluslararası standartlar kapsamındaki tüm sosyal ve çevresel etkiler.

³ Resmi Destekli İhracat Kredilerine İlişkin OECD Düzenlemesi’nde tanımlandığı üzere.

⁴ “Resmi destekli ihracat kredisi”, Türk Eximbank tarafından sağlanan doğrudan kredi, garanti ya da sigorta desteğini belirtir.

⁵ Özel Çekim Hakları.

⁶ Ek-2, Madde 29.

⁷ Örnek olarak; özellikle insan doğası üzerine ölümcül etkiler (insan hayatı için tehditler, çocuk işçi/ güç kullanarak çalıştırma ve insan kaçakçılığı), geniş kapsamlı etkiler (büyük ölçekli yeniden iskan hareketleri, sektör bazında çalışma koşulları), geri dönüşü olmayan etkiler (işkence, sağlığın yitirilmesi ve yerli halkların topraklarının zarar görmesi) veya projenin yürütülme içeriğiyle ilişkili etkiler (çatışma ve çatışma sonrası durumlar).

6. Üretim kapasitesi ya da işlev açısından dikkate değer değişikliğe uğramayan ve belirli bir mahalde kurulu tesislere yönelik sermaye malı ve/veya hizmet ihracatına ilişkin Türk Eximbank payı 10 milyon SDR'ye eşit veya üzerinde olanlar, nihai taahhüt öncesi sektörüne, yerine, potansiyel sosyal, çevresel ve insan hakları etkilerine ilişkin bilgiler dikkate alınarak değerlendirilir.
7. Projeler, başvurunun yapıldığı Türk Eximbank'ın ilgili bölümü tarafından, potansiyel sosyal ve çevresel etkileri açısından aşağıda tanımlanan üç kategoriden birinde sınıflandırılır. Bu çerçevede potansiyel sosyal etkiler, projeden doğrudan etkilenen yerel halk, toplum sağlığı, güvenliği ve emniyeti ile projenin inşası ve işletilmesinde yer alan çalışanlar üzerindeki proje kaynaklı etkiler (insan haklarına ilişkin olumsuz proje kaynaklı etkileri de kapsayacak şekilde); potansiyel çevresel etkiler ise projenin inşası ve işletilmesinin sonucu çevrede oluşan proje kaynaklı etkiler (sera gazı salınımları, hava kirliliği, atık su vb.) olarak mütalaa edilir.
- A Kategorisi: Önemli/belirgin seviyede, farklılık arz eden, geri dönüşü mümkün olmayan ve/veya daha önce benzeri görülmemiş olumsuz sosyal ve çevresel etki yaratma potansiyeli taşıyan Projelerdir. Bu kategoride, Proje'nin gerçekleştirildiği mahalden daha geniş bir alanı etkileyebilecek, genellikle duyarlı sektör veya alanlarda ya da duyarlı alanlara yakın yerlerde gerçekleştirilecek Projeler yer almaktadır. Ek-2'de A Kategorisi'ne ilişkin gösterge liste sunulmaktadır.
 - B Kategorisi: A Kategorisi'ndeki Projeler'e kıyasla daha az olumsuz sosyal ve çevresel etki yaratma potansiyeli olan Projelerdir. Genel olarak, bu etkiler, az sayıda, Proje'nin gerçekleştirildiği mahal ile sınırlı, geri dönüşü mümkün olabilecek veya olumsuz potansiyel sosyal ve çevresel etkileri azaltıcı önlemlerin alınabileceği türdendir.
 - C Kategorisi: Olumsuz potansiyel sosyal ve çevresel etkisi olmayan veya önemsiz seviyede olan Projelerdir.
8. Madde 4'te bahsi geçen bilgi formunun sunulmasını müteakip yapılan sınıflandırma kapsamında, Türk Eximbank Proje'nin sosyal, çevresel ve insan hakları değerlendirmesine ilişkin aşağıdaki belgeleri talep eder⁸:

Kategori	Talep Edilecek Belgeler
A Kategorisi	- Sosyal ve Çevresel Etki Değerlendirme (SÇED) Raporu - İlgili ülkenin yetkili kurumundan Proje'nin potansiyel çevresel ve sosyal etkilerinin uygunluğuna dair belge
B Kategorisi	- Sosyal ve Çevresel Etki Değerlendirme (SÇED) Raporu - İlgili ülkenin yetkili kurumundan Proje'nin potansiyel çevresel ve sosyal etkilerinin uygunluğuna dair belge
C Kategorisi	- İlave bir bilgi ve/veya belge talep edilmez.

⁸ Türk Eximbank'ın bu aşamada talep etmediği bilgileri sonradan talep etme hakkı saklıdır.

III – SOSYAL VE ÇEVRESEL İNCELEME

9. Türk Eximbank, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyduğu bilgileri (SÇED Raporu gerekliliği de dahil olmak üzere) Proje'nin taraflarına bildirir. Sağlanacak bilgiler bunlarla sınırlı olmamakla birlikte asgari olarak aşağıdakileri içermelidir:

- Proje ve projenin coğrafi, ekolojik, sosyal ve zamansal içeriği hakkında açıklama,
- Projenin potansiyel sosyal ve çevresel etkileri ile söz konusu etkileri azaltma ve izleme önlemlerine ilişkin bilgi,
- Yerel mevzuat ve ev sahibi ülkenin ilgili diğer düzenlemeleri de dahil olmak üzere projede yer alan tüm tarafların uygulamayı planladıkları standartlar, uygulamalar ve işlemler,
- 25.000 ton CO₂ eşdeğerindeki sera gazı salınımını aşan projeler ile fosil yakıtlı güç santralleri projeleri için tahmini yıllık sera gazı salınımları,
- Projeden doğrudan etkilenen yerel topluluklar ve/veya onların meşru temsilcileri ve sivil toplum örgütleri gibi projeye ilgi gösteren taraflarla yapılan danışma toplantılarının sonuçları. İlgili taraflarla danışma toplantıları düzenlemek alıcının/işverenin sorumluluğundadır. Sosyal ve çevresel etkilere ilişkin bilgi, projeden etkilenen topluluklara onların ulaşımına olanak veren bir dilde sunulmalıdır.

Ayrıca, Türk Eximbank tarafından talep edilmesi durumunda proje ilişkili ciddi insan hakları etkilerine yönelik değerlendirme raporu da sunulmalıdır.

Türk Eximbank'ın, işlemin herhangi bir aşamasında talep etmediği bilgiyi, sonradan talep etme hakkı saklıdır.

10. A ve B Kategorisi'nde sınıflandırılan Projeler için uygulanacak sosyal ve çevresel inceleme prosedürü, Proje'nin olumsuz potansiyel sosyal ve çevresel etkilerinin incelenerek ortaya çıkacağı düşünülen etkilerini önleme, en aza indirme ve telafi etmeye yönelik önlemlerin yanı sıra Proje'nin performansını artırma yönünde önerileri de içerecektir. Türk Eximbank, A ve B Kategorisi'nde olduğu tespit edilen Projeler için, SÇED Raporu'nu talep eder. Söz konusu SÇED Raporu ile ilgili tüm masraflar ihracatçı/yüklenici tarafından karşılanır.

Türk Eximbank, SÇED Raporu'nun incelenmesi, olumsuz potansiyel sosyal ve çevresel etkilerinin en aza indirilmesi ve telafisine yönelik önerilerin tespit edilmesi amacıyla, uygun göreceği bağımsız bir müşavir firmadan görüş alabilecektir. Müşavir firma, inceleyeceği SÇED Raporu'nda yer alan verileri 12. maddede bahsi geçen standartlardaki eşik değerler ile karşılaştırarak tanzim edeceği görüş ve önerilerini rapor eder. Söz konusu inceleme/görüş raporu ile ilgili tüm masraflar ihracatçı/yüklenici tarafından karşılanır.

SÇED Raporu ile inceleme/görüş raporunun farklı müşavir firmalar tarafından hazırlanması esastır. SÇED Raporu ve/veya inceleme/görüş raporunu hazırlayan müşavir firmaların Türk firmaları olmaları durumunda, raporlarla ilgili masraflar Proje bedeline eklenerek Türk Eximbank'tan talep edilen kredi, garanti tutarına veya alıcıya fatura edilecek satış tutarı içinde yer alması kaydıyla sigorta kapsamına konu olabilecektir.

SÇED Raporu Ek-3'te örneği verilen hususları içermelidir.

11. C Kategorisi'nde sınıflandırılan Projeler için, herhangi bir sosyal ve çevresel etki çalışması yapılmaz.
12. Projeler, her durumda sosyal ve çevresel inceleme açısından, alıcı ülke standartlarında yer alan eşik değerleri ile uyumlu olmalıdır. Projeler, alıcı ülke standartlarında yer alan eşik değerlere ilave olarak aşağıda sıralanan standartlardan uygun olan birine ait eşik değerleri ile de uyumlu olmalıdır:
 - Proje finansmanı yapısında olmayan projeler için on maddeden oluşan Dünya Bankası Koruyucu Standartları (World Bank Safeguard Policies)⁹ veya işlemin büyüklüğü ve/veya yapısı itibariyle daha uygun ise (örneğin proje finansmanı özellikleri taşıyan yapılandırılmış finansman işlemleri) ve projede önemli bir paya sahip finansal kuruluşlar bu standartları kullanıyor ise sekiz maddeden oluşan International Finance Corporation (IFC) Performans Standartları¹⁰,
 - Sınırlı-rücu ya da rücu edilemeyen proje finansmanı projeleri için ise sekiz maddeden oluşan International Finance Corporation (IFC) Performans Standartları,
 - Proje'de yer almaları durumunda Uluslararası Finansal Kuruluşların¹¹ standartları,
 - Avrupa Birliği standartları gibi, yukarıdaki standartlardan daha katı olan uluslararası kabul görmüş standartlar.

Projeler, aynı zamanda Dünya Bankası Koruyucu Standartlarından OP 4.01 ve IFC'nin 3 no.lu standardında başvuru EHS Prensipleri (EHS Guidelines)¹²'nin eşik değerleri ile uyumlu olmalıdır. İlgili sektör EHS Prensipleri'nin bulunmaması durumunda,

- Uluslararası kabul görmüş sektöre veya konuya özel standartların eşik değerleri ile kıyaslama yapılabilir, örneğin Nükleer Güvenlik Konvansiyonu, Radyoaktif Atık Yönetimi ve Yakıt Yönetiminin Güvenliği Üzerine Ortak Sözleşme (Convention on Nuclear Safety, the Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management) ve Uluslararası Atom Enerji Kurumu'nun (Atomic Energy Agency - IAEA) ilgili standartları.
- Uluslararası yol gösterici kaynaklara başvurulabilir, örneğin hidroelektrik projeleri için Dünya Barajlar Komisyonu'nun (World Commission on Dams) Hidroelektrik Sürdürülebilirlik Değerlendirme Protokolü (Hydropower Sustainability Assessment Protocol) ve Temel Değerleri ve Stratejik Öncelikleri ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü Hayvan Refahı Standartları'nın (OIE Animal Welfare Standards) yanı sıra IFC tarafından

⁹ Bunlar; Çevresel Değerlendirme OP 4.01 (Environmental Assessment OP 4.01); Doğal Ortam OP 4.04 (Natural Habitats OP 4.04); Zararlılarla Mücadele OP 4.09 (Pest Management OP 4.09); Yerel Halk OP 4.10 (Indigenous Peoples OP 4.10); Kültürel Varlıklar OP 4.11 (Physical Cultural Resources OP 4.11); Zorunlu Göç OP 4.12 (Involuntary Resettlement OP 4.12); Ormanlar OP 4.36 (Forests OP 4.36); Barajların Emniyeti OP 4.37 (Safety of Dams OP 4.37); Uluslararası Su Yolları OP 7.50 (International Waterways OP 7.50); ve İhtilafli Bölgeler OP 7.60 (Disputed Areas OP 7.60.) üzerine koruyucu standartlardır.

¹⁰ Bunlar; Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi (PS1) (Assessment and Management of Environmental and Social Risks and Impacts); İş ve Çalışma Koşulları (PS2) (Labor and Working Conditions); Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi (Resource Efficiency and Pollution Prevention); Toplum Sağlığı, Güvenliği ve Emniyeti (PS4) (Community Health, Safety and Security); Arazi Alımları ve Zorunlu Yeniden Yerleştirme (PS5) (Land Acquisition and Involuntary Resettlement) Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi (PS6) (Biodiversity Conservation and Sustainable Natural Resource Management); Yerli Halklar (PS7) (Indigenous Peoples) ve Kültürel Miras (Cultural Heritage) üzerine standartlardır.

¹¹ Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Amerika Ülkeleri Kalkınma Bankası, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Uluslararası Finans Kurumu, Çok Taraflı Yatırım Garanti Kurumu.

¹² EHS Prensipleri, Dünya Bankası Grubu'nun Çevre, Sağlık ve Güvenlik Prensipleri olup, Dünya Bankası Grubu tarafından kabul edilen ve yeni girişimlerde var olan teknoloji düzeyinde makul bir maliyetle elde edilebileceği değerlendirilen genel ve endüstri sektör performans düzey ve ölçümlerini içeren teknik referans belgeleridir.

yayımlanan İyi Uygulama Notları (IFC Good Practice Notes).

13. Proje için sosyal ve çevresel etki değerlendirmesinin önceden yaptırılmış olması durumunda, bu husus başvuru sırasında belirtilerek yaptırılan çalışmanın bir nüshası Türk Eximbank'a iletilir.

Türk Eximbank ilgili değerlendirmeyi yeterli görürse, ayrıca bir sosyal ve çevresel etki değerlendirmesi talep etmez. Türk Eximbank'ın ilgili değerlendirmeyi yeterli görmemesi halinde ise bu Uygulama Esasları'nda belirtilen prosedür uygulanacaktır.

IV - DEĞERLENDİRME, KARAR VE DENETİM

14. Türk Eximbank, elindeki mevcut bilgileri değerlendirerek ilave bilgiye ihtiyacı olup olmadığını belirler. Proje'ye Resmi Destekli İhracat Kredisi sağlamaya karar vermesi durumunda, nihai taahhüde girmeden önce, varsa Proje'nin olumsuz potansiyel sosyal ve çevresel etkilerinin önlenmesi, telafi edilmesi veya en aza indirilmesini temin edecek tedbirlerin alınmasını talep eder.

Söz konusu tedbirler ile ilgili olarak Türk Eximbank:

- Taleplerini ihracatçı/yükleniciye bildirir,
 - Taleplerini işveren ve muhtemel kredi borçlusuna bildirir,
 - Taraflardan taleplerinin yerine getirilmesine yönelik tedbirlerin alınmasını ister,
 - Söz konusu tedbirlerin yerine getirilmesinin taahhüt edilmesini kredi/garanti/sigorta hukuki dokümantasyonunda ön ve/veya ardıl koşul olarak düzenler.
15. Türk Eximbank, Proje'nin olumsuz potansiyel sosyal ve çevresel etkilerinin önlenmesi, telafi edilmesi veya en aza indirilmesini temin edecek tedbirlerin alınmasına yönelik taleplerinin yerine getirilip getirilmediğini, uygun göreceği bağımsız bir müşavir firma vasıtasıyla denetleyebilir. Söz konusu taleplerinin yerine getirilmediğinin tespiti halinde, Türk Eximbank sağladığı finansman desteğini askıya alabilir.
 16. İhracatçı/Yüklenici, Türk Eximbank'a yapacağı başvuruyu müteakip, Proje'nin sosyal ve çevresel etkilerine ilişkin her türlü bilginin, ticari gizlilik ilkesi sınırları dahilinde kamuya ifşa edilebileceğini ve Türk Eximbank'ın raporlama yaptığı kuruluşlarla paylaşılabilirliğini peşinen kabul eder.
 17. Tüm sınırlı-rücu ya da rücu edilemeyen Kategori A proje finansmanı projeleri için Projeye dahil olduğu süre boyunca potansiyel sosyal ve çevresel etkilerin sosyal ve çevresel inceleme aşamasında belirtildiği üzere ele alındığını temin eden düzenli ardıl raporlar ve bilgiler sağlanır.
 18. İşbu Uygulama Esasları'nda yer almayan hususlarda OECD İKG'nin üzerinde mutabakata vardığı "Resmi Destekli İhracat Kredileri ve Çevresel ve Sosyal Değerlendirme Üzerine Ortak Yaklaşımlar Tavsiye Kararı" hükümleri dikkate alınır.

Ek-1

TÜRK EXIMBANK

ÇEVRESEL, SOSYAL VE İNSAN HAKLARI ETKİLERİ BİLGİ FORMU

Türk Eximbank finanse edeceği projeleri, *Türk Eximbank Çevresel ve Sosyal Uygulama Esasları*'nda tanımlandığı üzere potansiyel sosyal, çevresel ve insan hakları etkileri açısından sınıflandırır. Bu formda verilen bilgiler, Türk Eximbank'ın başvurusu yapılan işlemi doğru sınıflandırmasına yardımcı olacaktır.

Başvuru yaptığınız işlemin adını belirtiniz.

İşlem adını lütfen buraya yazınız.

Başvuru yaptığınız Türk Eximbank program türünü seçiniz.

Kredi Garanti Sigorta

Başvuru yaptığınız işlem, askeri araç ve/veya ekipman ihracatına mı yöneliktir?

Evet Hayır

Başvuru yaptığınız işlem, tarım ürünleri ihracatına mı yöneliktir?

Evet Hayır

Başvuru yaptığınız işlem, hareket edebilen ve/veya yer değiştirilebilen varlıkların (örneğin; gemi, petrol platformu, uçak, lastik tekerlekli araçlar, iş makineleri) ihracatına mı yöneliktir?

Evet Hayır

Başvuru yaptığınız işlem sermaye malı ve/veya hizmet ihracatına mı yöneliktir?

Evet Hayır

Başvuru yaptığınız işlemin içerisindeki Türk Eximbank payı, 10 milyon SDR'ye (Özel Çekim Hakları)¹³ eşit veya bu tutardan fazla mıdır?

Evet Hayır

Başvuru yaptığınız işlemin kapsamı aşağıdakilerden hangisidir?

Belirli bir mahalde yeni kurulacak ticari, endüstriyel ya da altyapı yüklenimi

Üretim kapasitesi ya da işlev açısından dikkate değer değişikliğe uğrayan kurulu tesislere yönelik sermaye malı ve/veya hizmet ihracatı

Diğer

¹³ Kur çevirici için bkz. http://www.imf.org/external/np/fin/data/rms_sdrv.aspx

Başvuru yaptığınız işlem aşağıdaki proje tanımlarından herhangi birisine uymakta mıdır?

-25.000 ton CO₂ eşdeğerindeki sera gazı salınımını aşan projeler¹⁴

-Fosil yakıtlı güç santralleri projeleri

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlemin gerçekleştirileceği mahal, aşağıda sıralanan duyarlı alanların içinde ya da yakınında mıdır?

- Ulusal Parklar

- Doğal Parklar

- Tropik Ormanlar

- Yağmur Ormanları

- Mangrove Ormanları

- Soyu tükenmekte olan türlerin bulunduğu bölgeler

- Yasal olarak koruma altındaki doğal parklar/alanlar

- Arkeolojik veya kültürel önemi olan alanlar

- Yerli veya korumasız gruplar için önemli alanlar

- UNESCO tarafından belirlenen Dünya Miras Listesi'ne dahil alanlar

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlem ciddi insan hakları etkilerinin oluşmasına neden olacak mıdır?

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlem kapsamında 18 yaşından küçük işçiler istihdam edilecek midir?

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlem kapsamında zorla çalıştırma söz konusu mudur?

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlem kapsamında göçmen işçiler istihdam edilecek midir?

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlem yerli nüfusun zorunlu olarak yer değiştirmesine neden olacak mıdır?

Evet (Kişi sayısını belirtiniz:)

Hayır

Başvuru yaptığınız işlem kamulaştırmaya ve/veya arazi istismalına neden olacak mıdır?

Evet

Hayır

Başvuru yaptığınız işlemin yerli nüfus üzerindeki olumlu etkilerini belirtiniz.

Olumlu etkileri lütfen buraya yazınız.

Tarih
Firma Kaşe / Yetkili İmza

¹⁴ Sera gazı salınımlarının CO₂ eşdeğerini ölçmek için <https://www.epa.gov/energy/greenhouse-gas-equivalencies-calculator> adresinde yer alan hesap makinesini kullanabilirsiniz.

Ek-2

A KATEGORİSİ OLARAK SINIFLANDIRILACAK PROJELERE İLİŞKİN GÖSTERGE LİSTE

Aşağıdaki liste, yol gösterici nitelikli olup içinde belirtilen projeler sadece örnekleme amaçlıdır. Sınıflandırma, potansiyel sosyal ve/veya çevresel etkilere göre yapılmalıdır.

1. Ham petrol rafinerileri (ham petrolden sadece yağ elde eden işletmeler hariç) ve 500 ton/gün ve üzeri kapasiteli taşkömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması için kurulan tesisler.
2. Termik güç santralleri ve toplam ısı gücü 300 MWt'dan (Megavat termal) (buhar ve tek fazlı gaz türbin güç santralleri için 140 MWe'lik toplam elektrik üretimine eşdeğer) az olmayan diğer yakma sistemleri (kojenerasyon) ile nükleer güç santralleri ve diğer nükleer reaktörlerin kurulması ve sökülmesi projeleri (azami gücü sürekli termik yük bakımından 1 kilovattı aşmayan, atom çekirdeği parçalanabilen ve çoğalan maddelerin dönüşümü, üretimi amaçlı araştırma projeleri hariç).
3. Nükleer yakıtların üretimi veya zenginleştirilmesi, radyasyondan arınmış nükleer yakıtların tekrar işlenmesi veya radyoaktif atıkların bertarafı, stoklanması veya işlenmesi için kurulan tesisler.
4. Demir ve çeliğin ön ergitilmesi işlemi (birincil çeliğin yüksek fırında yada direk indirgenmeyle elde edilmesi için kurulan tesisler); metalürjik, kimyasal veya elektrolitik yöntemlerle maden cevheri, konsantre veya ikincil ham maddeden demir dışı metallerin üretimi için kurulan tesisler.
5. Asbest çıkartılması ve asbest içeren ürünleri işleme veya dönüştürme işlemlerinin gerçekleştiği tesisler, 20.000 ton/yıl ve üzeri kapasiteli, son ürünü asbestli beton olan tesisler, son ürün olarak friksiyon maddesi üreten 50 ton/yıl ve üzeri kapasiteli tesisler, 200 ton/yıl ve üzeri asbest kullanan diğer tesisler.
6. Kimyasalların (petrokimyasal, gübre, zararlı bitki ve böcek ilaçları, sağlık ürünleri, deterjanlar, boyalar, yapıştırıcılar, tarımsal kimyasallar, farmakolojik ürünler, patlayıcıları içeren ama bunlarla sınırlı olmayan) fiziksel, kimyasal ve/veya biyokimyasal süreçler kullanılarak endüstri düzeyinde üretimi ve/veya kazanımı ve boru hattı/terminal ve bağlantılı tesisler ile geniş çapta dağıtımından oluşan tesisler.
7. Pist uzunluğu 2,100 metre ve üzeri olan havaalanlarının yapımı.
8. Otoyolların, ekspres yolların yapımı.
9. Yeni yolun veya yolun genişletilmiş ve/veya düzenlenmiş kısmının en az 10 km uzunluğunda olması şartı ile yeni yol yapımı veya mevcut yolun genişletilmesi ve/veya düzenlenmesi.
10. Kentsel alanlardan geçen demiryolu hatlarının ve uzun-mesafeli demiryolu hatlarının yapımı.
11. Limanlar ve 1.350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının geçişine izin veren kıta içi su yolları ve limanlar; ticaret limanları, 1.350 DWT üzerindeki gemileri alabilen karaya ve dış limanlara bağlı yükleme ve boşaltma iskeleleri (feribot iskeleleri hariç).
12. Zehirli ve tehlikeli atıkların yakılması, kimyasal arıtımı veya araziye depolanmaları için kurulan atık depolama tesisleri.

13. Büyük barajlar¹⁵ ve suyu muhafaza etmek veya biriktirmek için kurulan diğer depolar.
14. 10 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarılan tesisler veya suni yeraltı suyu yenileme tesisleri.
15. Kereste veya benzeri lifli maddelerden üretilen kağıt hamuru, kağıt, karton veya mukavva üretimi için kurulan tesisler.
16. Kıymetli metal, adi metal, enerji ve endüstriyel mineral veya inşaat malzemeleri elde etmeye yönelik büyük ölçekli çıkarım, yeraltı veya açık ocak işletmeciliği, eritmeli madencilik veya deniz veya nehir yolu faaliyetleri. Çıkarılan materyallerin işlenmesini de içerebilir.
17. Yeni ocak içeren yeni çimento fabrikası.
18. Aşağıdakilerden bir ve/veya birkaçını içeren büyük ölçekli petrol, gaz veya sıvılaştırılmış doğalgaz geliştirilmesi:
 - Sondaj (sismik ve delme);
 - Saha geliştirme ve üretim faaliyetleri;
 - Boru hatları/terminaller, pompa istasyonları, pig istasyonları, kompresör istasyonları ve bağlantılı tesisleri içeren taşımacılık faaliyetler;
19. 200.000 ton ve üzeri petrol, petrokimya ve kimyasal madde depolama tesisleri.
20. Büyük ölçekli ağaç kesim işlemleri.
21. 150.000 üzeri eşdeğer nüfus kapasiteli belediye atık su arıtım tesisleri.
22. Belediye katı atık işleme ve boşaltma tesisleri.
23. Büyük ölçekli ve perakende turizmin gelişmesine hizmet eden tesisler.
24. 15 km veya daha fazla uzunlukta¹⁶ ve 110kV veya daha yüksek voltajda yüksek elektrik enerjisi nakil hatları inşaatı.
25. Büyük ölçekli arazi ıslah projeleri.
26. Doğal habitatların yoğunlaşması veya değişimini içeren büyük ölçekli ağaçlandırma/tarım projeleri.
27. Günlük arıtma kapasitesi 12 ton üzeri bitmiş ürün olan deri ve postların tabaklandığı tesisler.
28. Kümes hayvanları veya domuzların yoğun yetiştirilmesi için kurulan tesislerden; (i) etlik piliçler için 85.000 ve yumurta tavukları için 60.000; (ii) (30 kg üzeri) domuz üretimi için 3.000; (iii) dişi damızlık domuzlar için 900 kapasiteden fazla olanlar.
29. Yukarıdaki listede yer almasa bile duyarlı yörelerde yürütülen veya bu tip alanlarda fark edilebilir etkileri olabilecek projeler. Duyarlı yöre ve alanlar içine doğal parklar, ulusal veya uluslararası yasa ile belirlenen koruma altındaki alanlar ve yağmur alanları, biyolojik çeşitlilik değeri olan ormanlar, arkeolojik veya kültürel önemi olan araziler, yerli veya korunmasız gruplar için önemli alanlar gibi uluslararası, ulusal veya bölgesel önemi olan diğer hassas yerler girmektedir.
30. Yerel topluluklar ya da projeden etkilenen diğer taraflar üzerinde belirgin olumsuz sosyal etkiler ile sonuçlanabilecek tesislerin yapımına ve/veya işletmesine yönelik Projeler.
31. Kamulaştırmanın olduğu ve önemli sayıda insanın zorunlu göçe maruz kaldığı projeler.

¹⁵ Uluslararası Büyük Baraj Komisyonu (ICOLD)'nun tanımına göre. ICOLD'un tanımına göre büyük baraj temelden 15 metre yüksekliğe sahip barajdır. 5 ve 15 metre yüksekliğe sahip ve 3 milyon m³ rezervuarı olan barajlarda büyük baraj olarak tanımlanır.

¹⁶ Söz konusu limit, EC97/11 direktifinde bulunabilir.

Ek-3

SOSYAL VE ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRME (SÇED) RAPORU

Sosyal ve Çevresel Etki Değerlendirme Raporu, bir projenin önemli konularına odaklanır. Raporun içeriği ve ayrıntı düzeyi projenin potansiyel etki ve riskleri ile orantılı olmalıdır ve projeye uygulanan uluslararası standartlarda belirlenen konuları ele almalıdır. SÇED Raporu tipik olarak aşağıdaki hususları içermelidir:

- Teknik Olmayan Yönetici Özeti: Önemli bulgular ve öneriler kısaca ele alınmalıdır.
- Politik, Yasal ve İdari Çerçeve: Değerlendirmenin yürütüldüğü politik, yasal ve idari çerçeve ele alınmalıdır. Söz konusu çerçeve yerel ülke düzenlemelerini, ilgili uluslararası sosyal ve çevresel sözleşme, anlaşma ve kuralları uygulayan yükümlülükleri, projeye uygulanan uluslararası standartları ve alıcı/işveren tarafından sosyal ve çevresel performans için belirlenen ek öncelikleri ve amaçları içerir. Finansmana ortak olan kuruluşların çevresel beklentileri de açıklanmalıdır.
- Projenin Tanıtımı: Önerilen projeyi; projenin coğrafi, ekolojik, sosyal, sağlık ve zaman içindeki durumu ile gerekli olabilecek ek proje bileşenlerini de göz önünde bulundurarak tanıtılmalıdır. (örneğin tali boru hatları, geçit yolları, enerji santralleri, su isale hattı, konut, hammadde ve ürün depoları) Projenin başarılı bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan üçüncü taraf tesis ve faaliyetlerini ve proje arsası ile projenin etkileyeceği alanı gösterir haritaları içermelidir.
- Projeye İlgili Temel Bilgiler: Çalışma alanının boyutları değerlendirilmeli, projenin yaratacağı fiziksel, biyolojik, sosyo-ekonomik, sağlık ve işçi koşulları ile projeye başlanmadan önceki durum da dikkate alınmalıdır. Mevcut ve potansiyel kalkınma hareketleri, projeye doğrudan bağlantılı olmasa da dikkate alınmalıdır. Veriler, projenin yerleşimi, tasarımı, işletmesi veya olumsuz etkileri hafifletici önlemlerle ilgili olmalıdır.
- Sosyal ve Çevresel Etkiler: Projenin muhtemel olumlu ve olumsuz sosyal ve çevresel etkileri, mümkün olduğu ölçüde rakamsal değerlerle öngörülüp değerlendirilmelidir. Olumsuz sosyal ve çevresel etkilerin hafifletilmesi için alınacak tedbirler ile hafifletilmesi mümkün olmayan etkiler tespit edilmelidir. İyileştirilmeye yönelik imkanlar araştırılmalı, ulaşılabilen verilerin kalite ve sınırları, bu verilerdeki belli başlı eksiklikler, tahminlere yönelik belirsizlikler öngörülmesi ve tanımlanması ve üzerinde daha derin araştırma gerektirmeyen konular da açıkça belirtilmelidir. İlgili tesisler ve üçüncü taraf faaliyetlerinin etki ve riskleri de değerlendirilmelidir. Küresel, sınır ötesi ve kümülatif etkiler uygun şekilde incelenmelidir.
- Alternatiflerin Değerlendirilmesi: Önerilen projenin yerleşim alanı, teknoloji, tasarım ve işletme yönünden makul alternatiflerini potansiyel sosyal ve çevresel etkileri, bu etkilerin azaltılmasına yönelik fizibilite çalışmaları, anapara ve ek masraflar, bölgesel koşullar altında uygunluk ve bunların kurumsal, eğitimsel ve izlenme ihtiyaçları açısından karşılaştırılmalıdır. Önerilen proje tasarımlarından belli birinin seçilmesindeki temel nedenler açıklanarak, önerilen emisyon seviyeleri (ilgili durumlarda sera gazını da içerecek şekilde) ve kirliliğin önlenmesi ile azaltılması yaklaşımları açıkça belirtilmelidir.
- İşletme Programı: Projenin uygulanması sırasında olumsuz sosyal ve çevresel etkilerin önlenmesi, azaltılması, hafifletilmesi veya düzeltilmesi için yapılması gereken hafifletme ve yönetim önlemlerinden oluşmalıdır. Program, birden fazla politika, prosedür, uygulama ile yönetim plan ve çalışmalarını içerebilir. Belirlenen zaman dilimi içinde takip edilebilecek performans göstergeleri, hedefler veya kabul kriterleri gibi istenen çıktılar, mümkün olduğu

ölçüde rakamsal olarak gösterilmeli; bütçeyi de içerecek şekilde kaynaklar ve uygulama için gerekli sorumluluklar belirtilmelidir. Projenin uyum sağlaması gereken kanun ve düzenlemeler ile projeye uygulanacak uluslararası standartlar için gerekli önlem ve eylemleri alıcı/işveren belirlediği durumlarda, yönetim programı projeden etkilenen topluluklara açıklama ile devamlı raporlama ve güncellemeye tabi olan bir Eylem Planı'nı içermelidir.

• Ekler:

- SÇED hazırlayıcılarının listesi- bireyler ve kuruluşlar.
- Referanslar–çalışmanın hazırlanmasında kullanılan yayınlanmış veya yayınlanmamış yazılı materyaller.
- Projeden etkilenen topluluklar ve/veya onların meşru temsilcileri ve sivil toplum örgütleri gibi ilgili tarafların bilgilendirilmiş görüşlerini almak için düzenlenen danışma toplantıları da dahil olmak üzere kurumlararası ve danışma toplantılarının kayıtları. Kayıt, etkilenen grupların görüşlerini almak için kullanılan danışma toplantıları (ör: araştırmalar) dışındakileri belirtir.
- Ana metinde refere edilen veya özetlenen ilgili verileri içeren tablolar.
- İlgili rapor, denetim ve planlar. (ör: Yeniden Yerleşim Eylem Planı veya Yerli Halk/Doğal Kaynağa Bağlı Topluluk Planı, topluluk sağlık planı)
- (i) Yapılacak hafifletme veya düzeltici eylemlerin uygulanması için gerekli olan eylemleri, (ii) söz konusu eylemlerin öncelikleri ve (iii) uygulamaları için zaman çizelgesini, (iv) projeden etkilenen topluluklara açıklama veya istişare beklendiğinde iletişim için zamanlamayı içeren Eylem Planı.